

ВРШАЧКИ ГЛАСНИК.

ЛИСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ И ПРОСВЕТНЕ ИНТЕРЕСЕ.

Изази сваке недеље на табану.

Цена му је годишње 4 форинта
 „ „ „ на по године 2 „
 „ „ „ на четврт године 1 „
 За Србију, Црну Гору, и остале стране земље
 6 фор. или 12 динара год.

Одговорни уредник

МИЛАН КАСАНОВИЋ

главни сарадник: **АНТОНИЈЕ А. СТРАЖИЧИЋ.**

Рубрики шаљу се уредништву а претплата администрацији
 Рубрики не враћају се натраг. Неплаћена писма не примају се.

ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ Ю Н О В.

Огласима је цена од реда ситних слова

За први пут 5 новч.
 други пут 4 „
 трећи пут 3 „
 сем биљеговине од 30 новчића за сваки оглас
 За „припошано“ 50 новчића од реда.

Неколико искрених речи Србину.

Да напишем ово неколико искрених речи, истину да кажем, није ме нагнало ништа друго осим једино појава, да је Србин после силног одушевљења за све оно што је српско, које га је тако рећи занело било, но које не могаше уродити жељеним плодом, јер беше у зачетку, јер тек што беше разасуло своје жарке зраке у све слојеве нашега народа поче да опада, поче да исчезава баш онда када би требало да плаве жаром чисте љубави, права родољубља и истрајношћу у борби, која нам због неслоге прети уништењем, но која нам у братској слози и сложном раду може донети богата плода за живот, просвету и напредак, — србин је велим после бујица одушевљења малаксао, предао се немару, а ништа учинио за себе није. Читаоци ће, кад ове редове прочитају, зачуђено помислити: како може говорити и писати неко тако, кад сви знамо да је српски народ свестан и одушевљен за све оно што је његово, Српско! Али није све тако. Који мисле и себе уверавају да је наш народ злиста пренуо из тешкога сна, да је отворио очи и бодро цази на све, да мудро и опрезно корача својој мети, своје племенитом циљу, да је потпуно одушевљен за род, — велим који је тога уверења тај се љуто vara, тај је на погрешном

путу. Не мислим ја да са ово неколико искрених речи побијем разлоге и доказе родољуба о србину као таковоме, који је свестан и одушевљен за своје. Српски народ је свестан, пул наде и одушевљења и кадар је извојевати себи срећу и благостање, али је — немаран, одушевљење му је тренутно. Крупна је ово реч, реч значајна и пуна прекора али реч — оправдана. А да је тако ово јаснога примера. Нашем народу је познато а наши вршчани се живо сећају избора посланика за наш нар. цркв. сабор када је дични Змај, тај увенчани песник и искрени родољуб изабрат за посланика. Вршчани се живо сећају тога избора са поносом спомињу тај избор, који се обавио у оно доба кад народ и нико још ни помишљао није чиме му грози сабор, чиме српски патријарх. А о чему се уверисмо пре неколико дана када се услед остатке Змај Јована Јовановића као поданика краљевине Србије имао обавити накнадни избор посланика за сабор, од ког зависи срећа, напредак и будућност србинова? Од 700 и више бирача дођоше на биралиште свега њих 248 бирача. Зар ово није жалосно, зар ове цифре не показују немар србинову! „Јединствени статут“ као црни демон пружа руку да сруши и збрише све оно што нам предци крвљу својом стекосе; као страшна бујица јури да нам автономну зграду из темеља сруши; као ужасни мач висе над главом србина да га сатре и одроди, — па

ипак је србин немаран и забораван. Дична „Застава“ је одмах испочетка силно и необоривим доказима и разлогима побијала црне параграфе истог статута, отварајући народу очи, показивала му голему опасност која му поразом грози, опомињала га и позивала га да скочи на „ноге лагане“, да се одуре демонској навали и не да се завести и погазити, — народ се одушевио, грмнуо је својим громким гласом али гласом који се брзо изгубио који је нагло одјекнуо о зидине заборавља и немара. Јасан је доказ за то избор посланика у Вршцу кад је радикални посланик са 48 гласова однео победу са бојнога поља, а још јаснији доказ избор посланика у Вл. Кикинди. Можда ће ми рећи неко година ето и либерали се боре против злогласног статута. То је истина, али кад пропатимо добро и зрело рад данашњих саборских седница, кад промотримо држање либерала, уверићемо се да је то само један мамак да опет поведу за собом народ, да га поведу и заведу. Узмимо само ово: кад је који од радикалних посланика предложио нешто сасвим оправдано са партијског, општег и патријотског гледишта, да ли господа либерали прихватише кад год који од предлога, да ли га одобрише и тиме осујетише намеру оба одбора, намеру „душманскога клерикализма“, намеру патријархову? Не ниједном приликом. Па зар то није дволичност, зар то није себичност и превртљивост. Мудре су то зверке, који свагда хоће да имају

отворена врата кроз која ће изаћи опрани пред народом и патријархом. Ко веле: ми ћемо гласати против „Јединственог статута“, али ћемо се у ситницама слагати са патријархом, — као што је нашем читалачком свету већ познато. Зар то није изигравање народног поверења, зар се и гу не огледа немар народа? Огледа се, јер да је народ био истрајан, да му је одушевљење ухватило корена у срцу, да се својски и српски заузео био за своје опште ствари, не би имао данас таквих синова на сабору који му врат леме, и таквих који су га свагда кадри изиграти, не би малаксао него ојачан силом уверења да само у радикалима може тражити спаса, похитао би да бар при накнадним изборима покаже да није истина оно што о њему непријатељи говоре да спава, да се још није пробудио. Па како изгледа наш народ после свега овога? Изгледа као човек кога дира и узбуди кад види да комшинска кућа гори, а хладан је и немаран кад му над главом сопствена кућа гори.

Истина је да је наш народ трпељив и истрајан, али и то да кад га несрећа са уништењем погоди, да је кадар подићи руку на душманина, срушити га и сатрти. У светлој историји срб. народа наћићемо небројено примера и доказа о овоме што мало час рекосмо, па зато нас и боли кад у садашњости погледамо око себе и видимо немар и слабост нашу да нисмо кадри оборити једнога човека,

ПОДЛИСТАК.

СИНОВАЦ

(РОМАН)

(Настава.)

Стриц и Синовац.

Без одо и после њега уђе Мргуд.

„Добар дан стрице! поздрављам те и приђе му руци.“

Стриц не одговори ништа, него га поче својим провицајућим погледом мерити од главе до пете, на онда му погледа у очи:

„А одкуд ти овде?“

„Дошао сам да вас посетим . . .“

„Шта и? зашта га нагло стриц.“

„Миле стрице! поче подмукло Мргуд.“

„Отац ми је умро, остао сам саморан . . .“

„Отац ти није умро, он је мучки убијен — прекиде га стриц и оштро га погледа.“

Мргуд зархта код ових речи стричевих, али се брзо знаде умирити и рече: „Јесте и то је моја највећа несрећа, јер сам остао сироче, без никога старијега кога би за савет запитао . . .“

„Па како је погинуо твој отац? зашта га стриц. — У ноћима чудновато пише. Ево их читај — рече, оде до писачег стола и навади један број новина. — Већ година

дана како чувам овај број, јер сам ти волео оца као рођена брата, па . . . Ево читај . . .“

Мргуд је већ више пута прочитао исти број, али га мораде и сад прочитати. Никад се није тако осећао читајући црне редове о убиству свога оца, као сад. Сад је стојао пред њим стриц, који је упуо у њега оне његове велике очи, па као да је осетио да му неко срце ножевима пара, тако је преблесло и задрхтао, али је он своју узбуђеност вешто скриво, да на њему нико ништа приметити не би могао.

Ево како је гласио чланак о убиству Ивана Болевића.

„Грозно убиство. Овдашњи одлични грађанин Иван Болевић нађен је једне ноћи мртв, прободен ножем. Поред њега је нађен и вођ полицијаци Радивој Филипов, који је такође био убодеи ножем, но само је био рањен и држао је крвав нож у руци. Нож је био нов, скоро купљен. Обојицу однеше у полицију. Болевић је други дан сарањен, а рањенога полиција однеше у болницу где је најмарљивије негован и где је после месец дана оздравео. Истрага је одмах поведена. Полициј је ово рекао: „У једанајсет сати сивазни једнога човека где је прошао поред ириве и упутио се кафани „Орла“, али не уђе унутра већ сави за исту и изгуби се у ирвичноме сокачићу. Не прође пет минута када чух потпуно запомегање. Потрчим тамо и сивазни два човека где обораше Болевића

и један му заденуо нож у прса. Тргнем мач и јурнем на њих, но на несрећу зашем за камен и стропоштам се. Убице хитро скочише на мене, осетих јак удар у врату и оне-свестих се. Још док сам се борно да се изва-вим, скинем једноме са лица образину и као да позвах Мргуда, сына убијенога господина. Онај други беше подале, нисам му спазно лице, али сам видео да је гурав.“ Полицијна власт је одмах послала два момка у Болевићев стан да доведу Мргуда, но не нађоше га код куће. Тек сутрадан дође у варош и одмах буде позван у полицију. Кад је суду изведен био је хладан, само што се неко узбуђење приметило на њему. Он је тврдио да је узбуђен због очеве смрти, а да те ноћи када се убиство догодило није био у вароши, него на салашу некога Лазе Бвргића где је са њих више другова целу ноћ банчио. Одмах буду позвани сви које је именовао и они се закљеше, да су заједно целу ноћ до саме зоре у теревенци провели. Када се суочио са полицијом, беше такође миран и хладно је одбијао од себе потвору да је умешан у том убиству . . . После се доказало да је рањени полициј имао у руци крвав нож и посушља се да је он сам извршио убиство, па када је видео да неће моћи испред шотере умаћи, да је и себе хтео убити, но само се ранио . . . Полициј, који је познат као врло ваљан и поштен човек, бранио се и доказивао да је невин, и пошто се и то уве-

ло у обзир да је убица сам полицију тутнуо нож у руке да би потеру избегао, и напо-следку пошто је један овдашњи веома уважени грађанин положио за њега извесну своту новаца у име кауције, пуштен је на слободну ногу да, као што је заклетвом обећао, убицу најдуже за годину и по дана пронађе, у противном пак случају својевољно се под-вргава казни . . .“

„Јели тако? зашта старац синовца кад је овај све прочитао.“

„Тако је — уздахне синовац и сузе му потекосе низ првено лице.“

Стриц га је неко време испитујући гледао, па кад га виде плакати, као да се уверио у његову невиност рече му: „Не плачи синовче! Видиш да си невин, да ниси поварен . . . Него шта си урадио са новцем што си добио за продано шмање?“

Мргуд обриса сузе и проговори: „Отп-шао сам у Б . . . где сам мислио да живим, но тамо ме занела жеља да удвостручим своје шмање и ја се упустих у велика подухења. Испрва бејаш сретан и добијао сам, но после се све окрену наопако и за кратко време изгубим све . . . Остало ми је само толико да до вас дођем, мислих да ћете ме прихвати мекар за ишпана . . .“

„Добро рече стриц после дуге разми-шљања, — верујем ти да си се млад занео. Остаћеш код мене, али ти обавиљно кажећу ако дођућем да је ово све лаж што си ка-и дучић

који се игра нашом срећом, благостањем, напретком и будућношћу. Али ми нисмо знали да ће он такав бити рећиће неки. Знано се то и сваки родољуб српски, сваки искрени брат и поборник српства могао је увидети и знати да ће данашњи патр. бити такав какав је, јер кад је он као слављени народњак и одушевљени борац уз колена дичнога Милетића и душом и срцем борио се за народ, па га онда, заслепљен славољубљем и светлошћу Чарнојевићеве митре, изневерио, — могао је сваки србин знати да се од њега немамо чему добре наде, да ће бити пре гробар него зидар наше автономije. Та онај пакосни смеј на сабору када га је радикални посланик г. Ст. Јовић интерпелисао као да говори: зар ме још не познајете, зар не знате да ја нисам србин, да сам морска стена од које се одбијају жеље срб народа, стена која не осећа и не дише српски!!

Зар наш народ не зна, зар му још није познато, зар и после толиких разлога и доказа у новинама није увидео какав му божићи колач спрема патријарх!? Зар србин још није разумео „песму“ његовога поглавице, којим хоће да оноји не „васкрсе“ него „опело“ српске автономije. Зар не види смер приоризација, зар не зна њихову намеру?

Све то зна и одавно је увидео србин и неће се дати завести, неће се дати оцепити и одродити од цркве, никад допустити неће да му ико народност његову одузме, — само је немаран и неће да увиди да је већ време, да је куцнуо час и да треба да одклони све оно од чега му благостање уштрба трпи, да одклони испред своји врати опасност, која и ако га неће уништити, много му може нашкодити и нанети му љуте ране које ће се тешко залечити моћи. Зар је морало доћи до „Једин. статута“? Није, јер да је народ устао правим српским одушевљењем, да је одлучно употребио своје бирачко право, да није био немаран онда када је бирао синове који ће му о животу већати, да је бирао праве борце и искрене родољубе, нити би имао данас на сабору толико непријатеља, нити би Једин. статут! икад помолио главе...

Као што сам горе навео јасни су докази за моје речи избори пос-

лајика у Вршцу и Вл. Кикинди. Приликом избора нема места извињавању да је радан дан и — незнам шта, јер већ и само то доказује да је такав бирач немаран, да сам себи добра не жели, да је сам свој највећи душман... За време избора занатлија треба да остави алат, и ратар плуг на нека похитају на место борбе где му се судбина решава, јер и један само глас на сабору може судбоносан да буде по интересе српства.

Зато србине брате ако ти на срцу лежи мили род тргни се и прени, немој да узихаш све олако, већ сваком даном приликом, кад ти се о животу решава, устани одлучно и одушевљено, употреби своје право које ти је још у рукама па ма да је и са жртвом скопчану одупри се и поради на оснивању своје среће и напретка, јер сваки је своје среће ковач.

Јеврем.

Српско народ-црквени сабор.

(наставка).

6. Новембра отпочета је генерална дебата о „Јединственом статуту“. Посланици су сви на окупу а и слушаца било је толико, да су просторије саборнице биле дунком пуне. Већ после 10 часова седница је отворена и пошто је прочитан записник од прошле седнице и предати неки поднесци, међу којима је и извештај одбора за учитељску мировину, да се конституисао, молба новосадских професора о регулацију њихове плате, молба црквене општине српске у Паураду, којом моли да се тамо опет востанови учитељска школа и подигне полугимназија и т. д., прешло се на дневни ред и први узима реч:

Јосиф Јагић, извештава. У подужем свом говору износи основна начела која су одбор 15-рице руководио при склапању народно-крметног устава. Даље вели да устав обухвата сваколика наша стечена права у цркви и школи. При грађењу његовом узео је у обзир законном ујамчена и санкционисана права, као и оне операте, које су потоњи сабори сачинили, али који нису потврђени. Мисао о грађењу једнога устава није нова ни туђа; њу је изнео велики др Светозар Милетић али то влада није онда хтела усвојити. Даље наводи како је сад влада вољна да се такав устав потврди, те је усљед тога и одбор 15-рице такав предлог и склопио. Предлог ако се усвоји, послужиће као гаранција немешања свију непозваних у наше аутономне ствари...

Да неби говором г. Јосифа Јагића, заузима простора, који нам је преко нуждан, то ће мо укратко навести да је г. Јагић душом и телом зато, да се устав прими какви је, да је, те препоручује предложени предлог за основу специјалне расправе. За тим је узео реч г. др. Илија Вучетић те је говорио више од једног сата противу предложеног устава, доказујући да је некоректним путем дошао овамо; позива се на извештај саборског одбора, у коме стоји, да је кр. комесар изразио жељу да се јединствена уредба састави, што је и усвојено. Позива се даље на саборско устројство §. 22, из којег се даде расумачити, да мисао за промену ус-

тројства припада само сабору, и ако се не би тога држали, никад не би били сигурни од изненађења. Одбор 15-торце није имао пред очима континуитет него га је прекинуо, није ујамчио, него још сузио народна права. Ми имамо уредбе и највиши респкрипт потврђен на што је и сам св. синод пристао (Епископ Нектарије вели: никад! у том га и патријарх потпомаже). Др. Вучетић се одмах на то осврће и доказује „Србобраном“ тадашњим листом, у руци, који је био дворски орган, те чита из њега говор патријарха Маширевића, који дословно вели, да синод пристаје. На онда наставља и вели: није доста рећи, да о томе нема записника, јер онда би се могло рећи и за неке саборе да их није било, а поуздано се зна да их је било, и ако записника о њима нема.

Друго је, вели, свештеник као душепечитељ, а друго као администратор; ако нема ваљане контроле ни унутра, биће увек стагнација. Није ново питање; да свештеник буде председник општински; о томе је било расправе и на сабору године 1879. па је одбијено, и баш су сами свештеници били противу тога. После тога прелазим на избор народа и постављање капелана. Усваја Јовићеве речи у овој ствари, али баш за то и тражи слободан избор, а не тројну кандидацију. До сад је могао из капута бити свештеник, а сад се тражи да бар годину дана буде ђакон или капелан и администратор; за то је, вели, намењено крвене општинске автономije, а установа капелана и није наш: православна установа. Не слаже се за предложеним начином избора свештеничких посланика, јер то би значило сталешки сабор. Усваја „саборско устројство“, али вели, да ни у њему није изражено начело о утицају сабора на избор епископа Држи, да то сад може доћи, јер су повиошња времена, а таково је што и код других православних народа. — Вели, да је и распоред материјала негодан и има око 80 параграфа, који нису на свом месту. (Јовић: Зато и јесте: „Јединствен“ статут!) Због свега тога предаје и препоручује свој предлог за одлуку, те моли да се и онет прочита, што се одмах и учинило.

После 10 минута одмора, узео реч. Ђурић, који не узима за народни глас ако 23 општине протестују а 800 не, противу овога статута. И он не пристаје уз овај устав, само не из оних мотива, из којих др. Вучетић, јер има ту установа којима треба коректно измене. За оваки посао није требало 2 године рада. По том прелазим на институције и вели, да не припада клерикалној странци али ни другима не; он тражи ирирлстичну систему; многи му је досађао број општинара 120 а у загребачкој политичкој општини има 40. Ђели општини одређен делокруг а црквеном одбору да се прошири власт; усваја да свештеник буде председник, али је систем о дотацији читаво смеа. Тражи, да се свештеницима даје плата из политичких порезних каса. Говори, да су епархијске скупштине сувишне, има вели 49 фактора што управљају автономijом, а то не ваља. Већ §. 1. дели народ на клир и народ, што само пружа нову класу зла. Наша автономija није према држави, него према јерархији. Неповољно му је, што се сабор бира на 3 године, него би боље било на 5—6 година као у политичких сабора. Тражи, да се саборско одбору прошири делокруг, али да су му чланови стално намештени са платом па да увек уредују а не од 3 до 3 месеца. И по тој завршује, да из наведених узрока не прима овај операт за подлогу специјалне расправе.

7. Новембра као на имен-дан Њенога Величанства краљевне Јединствене, било је у 9 и по часова у саборној цркви благодарење, на коме је чинодјествовао патријарх са многи свештеници, а присутни су били посланици, званич-

не корпорације, ученици богословије, гимназије и народних основних школа и т. д. те је седница мало допије отпочета него обично.

По прочитању записника, који је без приредбе одоставио, позвао је патријарх Лазу Обреновића да води записник, а Новаковића да бележи имена говорника; иза чега су следовали разни поднесци, међу којима су предати мандати ново-изабраних посланика др. Борја Красојевића, др. Стеве Малешевића и свештеника Мајсторовића, који су већ и на сабор стигли.

Његово Високопреосвештенство г. Мирон епископ пакрачки предложи, да се умолит високо председништво, да као на имен-дан Њеног Величанства својим путем и начином достави Њеном Величанству честитку овога сабора и израз верности и оданости, што сабор једногласно усваја уз бурно трократно: живела!

По том следећи дневни ред, у коме се наставља генерална дебата о уставу. Као први говорник узима реч Коста Радослав те је у подужем свом говору рекао да прима предлог за основу специјалне расправе.

За тим узео реч др. М. Полит у говору који је трајао пун сат образлаже своје становиште. И он је у сабору од 1879. год. наглашава она иста три фактора што и г. извештавац, на којима почива наша автономija, па није могло, с тога се боји да не дође опет до горкога искуства. Прошло је већ четврт столећа како градиом автономну зграду, па је још нисмо саградили; да је уверен, да предложени напрат значај зграду, он би га обертуче прихватио, али он у то није уверен. Одобрена реч др. Максимовића, да је не успех наш лежао изван домаћаја нашег и не верује да се сад прилике измениле, и ако су се измениле, оне су се измениле на горе. Ми Срби живимо у неком изнимном положају. Наша црква епископална, али нема централизације као римска. Наша је црква била у борби са исламом и католицизмом и у тој борби позвала је и световни елемент у помоћ и тако се ослања и на световни елемент. Српска православна вера налази заштиту у народу, а народ је имао неограничено поверење у духовне старешине. Оваке установе, као што су у нашој цркви бадава ћемо тражити у канонима, овака установа је чисто српска. Он се плаћа народу и епископату, који су споразумно довели респкрипт и устројство, у чему имамо велике тековине и држи да није целисходно: сад у то дирати, јер смо једнако у изнимном стању. Наводи, да је између саборског одбора и одбора петнајсторице било и борбе о томе, ко је најлежан за састављање предлога, те је он и г. Дини Станковић био за одбор 15-рице. Влаборат саборског одбора му је боља него овај одбор 15-рице, јер је онај састављен у духу епископалном; у њему се шири од горе доле, што је код предлога одбора 15-рице са свим обратом. Он не увиђа гаранције, да би се и оваки предлог без какве октројке одобриво.

(Наставиће се.)

ДОПИС.

Пешта 20. Новембра 1892. год

О младина и јединствени (или „једноставни статут“):

Од оног доба, од кад је угледао света тав „јединствени статут“, па све до данас, народно огорчење бивало је сваки даном све то веће и веће, док не достигне данашњи врхунац свој. Огорчење се стога појавило у народу, што је тај „јединствени статут“ прави агент на нар. црквеним автономни живот наш, на једино и последње поље нашег слободног кретања. Агенат тај хоће да учини... помоћу наших рођених синова, а уз то још — на жалост — поглавима црквених. Но народ прозрев смер и

Грбоња се замислио, па онда као да се досетио нечему рече: „За опоруку је најлакше.“

„Како! вишне Мргуд.“

„А зар сам ти једну меницу подписао у име твог покојног оца, па је било добро, нико није могао приметити да је меница лажна... Кад он умре лако је ону опоруку преванчити. Ти ћеш ваљда моћи дознати где је држи, па ако видимо да те је из насљедства изоставио, покажаћеш ми рукопис, набавити хартије, мало мастила и црно па готов посао. Остао је моја брига.“

„Ал и то ми је рекао да ће ми чаћи ди год какво место да радим... Шта ћемо ако не отера од себе.“

„А ти гледај па му се умали, довијај се како знаш... У остало не мора он дотае жавети док ти знање нађе — заврши грбоња и жмирне.“

Мргуд га је разумео. Пошто је грбоња рекао да је гладан, отворио Мргуд орман и донесе хладна печења, деба и неколико флаша вина, које је све још зараније спремио био... Тек доцне у ноћ оде грбоња из двора...

(Наставиће се.)

рекао а ако будеш злоупотребио моју доброту, да ћу те одмах отерати... Бод мене ћеш остати док ти не нађем какво знање, које ће ти осигурати будућност.“

Мргуд се угриве за усне на последње речи стричеве: „Ох драги стриче! поче и очи му се опет наводнише. — Зар да ме одбијете... какво знање знам кад...“

„Ваљда ће се наћи какво за тебе — рече стрич крајко.“

„Ја сам мислио да останем овде до ваше смрти...“

Стриц га намрштено погледа, поче гладити браду као увек кад му је што неповољно било. хтеде нешто рећи, но уздржа се и само рече: „Сад видиш сумњам у твоје горње речи... Мислиш ваљда да наследиш и моје имање, ти...“

Мргуд га као гуја погледа преко наочари, па онда више кроз зубе проговори: „Па ја сам вам једини рођак, другог немате осим мене...“

„Имам — одговори стрич љуито гласом, који је Мргуда поразно.“

Ко је тај, који му је ближе од њега? Где је, какав је и одакле је? врати му се по глави: „Бар ми дозволите да овде останем до ваше смрти — проговори напоследку.“

На реч „смрт“ старац прену, као муња му пролеташе кроз главу реч онага чланка у новинама, пребледе но нагло се окрето да Мргуд не слави и рече јетко: „видећемо.“

Мргуду као да сињи терет спаде са срца уздахне и један подмукао осмејак му прелети преко лица, скрипну лако зубма и чисто претећи поглед баца на свога стрица, који се окренуо од њега и оташао к' прозору.

„Сад иди у трапезарију и нека ти донесу доруцак — проговори стрич.“

Мргуд је једва чекао да чује те речи, нагло се окрето и наиђе напоље. Осећао се много лакшим кад је из собе изашао, унутра му беше загуљиво и непријатно; „Матора хуља! промрмља и оде у трапезарију.“

Тога дана у вече око девет сати Мргуд се пажљиво извуче из двора и упуту се врати, који је одмах до двора био. Нико га није сматрао кад је изашао. Лаганим корацима пође великом путањом, па онда сави на лево и после неколико минута провуче се кроз неко густо жбуње и нађе се на једној частини одирлине четир корака унакрет. Ток што је стао био кад се повдига зачу подугласан звимж. Мргуд се одазва, нашто се чуше кораци, жбуње се разгрну и пред њега стаде човечуљак са великом гуром на леђи.

„Мргуде! чу се глас човечуљка.“

„Ја сам грбо — одазва се Мргуд.“

„Опет ми се ругаш — рече грбоња промукутим гласом. — Немој да ме расрдиш — доди и очи му у помрчини као у мачка севнуше.“

„Ајд не лудуј Тиро, шалко сам се — навињаваше се Мргуд.“

„Шта је! како те је примио старац? поче опет грбоња који као да се брзо одсрдио.“

„Хајдмо унутра па ћу ти исприповедити — рече Мргуд и пође.“

„Ал' ако ко год спази?“

„Небој се сви спавају.“

После четврт часа видимо их у једној собици за једним столом. Мргуд забрави врата и онда укратко исприповеда грбоњи како га је стрич дочекао и шта му је рекао. Кад му је казао како је морао и да плаче, грбоња подругљиво рече: „Да ти је стрич знао да су то пронодилске сузе и да њега оплакујеш обесво би те био за право дрво.“

„Погодио си — рече Мргуд. — Него ђаволски је то човек... По његовим речима неће бити по мене баш најбоље у опоруди; како се излавуо, као да има ближег рођака.“

Грбоња се исправи на столицу и очи му засветлише: „Та он се никад није женио! Рођенога брата није имао... ти си му...“

„Ја незнам шта је у ствари, али мора да се код њега крије какво тајна, коју ми морамо дознати... Ако има нога, рецимо сина, коме би оставио имање, онда је зло по нас... Јајтедес нам неће више давати новаца и може нас упропастити, ако нам план не испадне за руком и не платимо му...“

начин atentata smelo se ditao, da izrazi svoje nepoverenje i negodovanje tim nedostojnim vojama drzavim i svima njihovim pristalicama, pa da ih na taj начин подести на њихову српску дужност и српско поштење, да упишавше на њихову савест и ако је могуће, да их с кривог пута упуту на прави. На тај начин поинкоше протести. Бурно и одушевљено протествовао је народ и протесте своје слао заступницима и браниоцима крвљу стечених права својих, слао их народним посланицима, у које полаже сву наду на автономну екзистенцију своју.

Народ је протествовао и протествује, но није доста да само народ подигне свој громки глас против смртносних удараца на цркву и школу нашу од стране патријархових људи, није доста да се он само бори, ту је још у неколико дужна и омладина, та узданица народна, будући интелегенција и потоњи члан народа свога. И збоља омладина проговори, свесна свога позива и своје дужности, а увиђајући штетност патријархових уредаба.

У петак 18. нов. у вече испуни се у великом броју универзитетска српска омладина без разлике странака на братски збор и договор, на коме састави леп и достојанствен протест, наједногласно реши, да га пошаље г. др. Илији Вучетићу сри. нар. посланику на штампане у оба опозиционарна листа „Застава“ и „Браник“, да би народ наш видео, како се омладина још сада из све своје снаге заузима за њега и његова права, да не дрема и не спава.

То је у кратко најглавније, што хтедох јављати. Но не могу пропустити, а да овом приликом не нагласим, како у новије доба овдашња омладина почиње сложније радити бар у најглавнијим питањима нашим, како хоће да стресе са себе гадну одећу партизанства, а да се одене правим српским начелом, да сложено стане на браник народа свога и права његових као будући му прави члан. О томе нас најбоље уверава ова заједничка конференција једне и друге странке, на којој је све сложено решавано. Застава лепа појава, дао би Бог, да се она за сада чешће понавља, а на скоро никада не изостане. Главну реч у томе погледу имају наши посланици и виђенији, људи једне и друге странке. На по-сао дакле, јер је већ крајње време!

Србин.

ПРИПОСЛАНО *)

УТУК НА „ОДГОВОР“ ИЗ СРЕДИШТА.

„Боже мила чуда големога!!!... Или грми ли се земља тресе Или удара море о брегове? — Нити грми нит се земља тресе Нит удара море о брегове Већ њурчија дору оседлао Па се јунак на бој оправдио; Бесно јаше а мрко погледа — хоће бити „чуда големога“...“

Било је то у недељу 1. Новембра. Природа се намргодила. Суморно је куд год се окренеш... Међу људима овладао нека нервозност, нека стравна а из далека се нешто комеша — тунђи, као потмула грмљавина или (боже опрости) кад штампарија нешто „крупно“ штампа.

Нас тројица се шћућурили па чекамо шта ће сад бити? Већ је близу. Страота је ал' немаш куд. Од једном се из те грмљавине зачу према нама неки загушљиви глас: „Господине!... Господине, вама говорим!“... Погледамо уплашено најпре један другог а после сваки себе и на нашу велику утеху видимо да ниједан од нас није — господин, но још се ми нисмо од страха ни прибранили ал' нешто зашупти као оно кад је св. Дух, у виду ватрених језика сишао, ми зажигарио а пред нама се указаше — новине. «Ово је неко предсказаније» — праметим ја. «А кажем ја вама — приметити онај брат с десне стране — како већ неколико дана све сањам неке козије пашке и свињске њушке!» — „Неће на добро изаћи“ — дода трећи. Латисмо лагачко, са страхошитовањем новине и пред нам у очи упаде неки „Одговор“, Погледамо боље а из њега као почеше про-виривати неке игле и то од оних дебљих, од оних — њурчијских а између њих се, на наше велико изненађење стаде помаљати као нека свињска њушка. И није да је то била осена него формална: свињска њушка [што казо онај брат: „Не би се ни малко зачуло кад би је видео у саламури“.] Згледамо се нас тројица, јер шта ће као игла поред свињске њушке? (Један каже да је чак и на очари видео, ал' ја то не верујем), но то је врло мало трајало а од тога свега се мало помало ишчаури сасвим правилан — човечији нос, за тим се појавише

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ниуком погледу. Молимо г. г. из В. Средишта како једне тако и друге стране да нас у будуће поштеде са „припосланицима“; доста је свеђе било, те више шталати нећемо.

бргови, брада, уста, чело, врат — ал' то је тако брзо ишло да док си длан о длан а пред нама је стајао главом — Светозар Јовановић њурчија!.. Страхан је био! Изгледао је — боже опрости — као Јупитар „topans“; све сече очима! Грмио је и претио на све стране ал' све као да неког „господина“ тражи. Страховит је то призвор био! Како каже оно Његуш?

„Беше сунце облак ухватио, беше гору тама притиснуло...“

— сакриле се виле у нештере...“

Не знам како коме, ал' мени су већ почела „да клцају слабачна колена“. И сад ми се кожа најези кад се сетим... „Хеј господине, сад да си ту — би ти пресело најчино млеко!“ — толико сам још могао да помислим у овом страху, ал' у тај пар се као поче небо ведрити... „Јупитер“ је већ казао шта је имао да каже,

„... и мало се свет затресе, с неба паде нешто звезда „главицу“ му да — уресе...“

Сва тројица смо са страхом и трепетом гледали шта се око нас догађа. У том се зачу сасвим познат и јасан глас:

„Страхан јеси мајсторе и чудна брукна твоја!“

Врата се од моје собе затресоше, ја се тргох... и тако се избавих — чудноватог сна. Протрљах очи а пред а-ином су стајала — моја два ортака. Исприповедам ја њима како сам мало ко човек задремао после ручка, па шта ми се уснило и питам их шта ће то да значи? а они уместо одговора извадише из цела новине те ми показаше завета: „Одговор“ Св. Јовановића којухара из Средишта. — П'онда каже,

„Не дај ти ништа на сан!!!“ „Сад што си ти снив'o — снив'o, то се нас не тиче, веде они мени, него на ово ми морамо одговорити!“ „Е па кад м о р а м о а оно браћо да одговоримо одмах да човек не чека! Хајд да почнемо! —“

Правду рећи ми не би много требали ни да диванимо с њима јер он сам признаје да га је народ оставио а он остао ни мање ни више нег' баш на — цедила у а са „вешчествима“ која остају на цедилау не треба човек много да се забавља, ал' сад шта је ту је, за љубав и стине проговорити немо нишак неку а бићемо пратки. Што се он тамо обраћа неком господину а не нама, то ћемо му одбити на дар, јер он, знате, ужива да се меша с господом, него ћемо се осврнути на оно остало.

Он сам признаје да је каламио свеће те их тако православној браћи 3 — 4 пута продавао и још се поноси тиме, само, вели, не треба тај новац у свој џеп метнути; али мајсторе, Бог те видио, је си ли ти давао о том коме рачуна и можели ко о томе водити рачуна колико си ти пута једну свећу каламио и пошто си ти куповао оне ђурке и прасице што кажеш (а ми неверујемо) да си за те новце проти и владица носио? На то нам одговори! Па кад још после тога велиш да су твоја кола пркви за љубав бар сто пута ва бадава ишла у Вршац овда, — овда веруј не можемо а да ти не кажемо: „Иш не праша мајсторе!“...

„Пребацијете ми за виешевињу. Био сам добар, да сиасем народ подметнуо сам своја леђа...“ — велиш ти. Хи! Ко те не познаје могао би ти и веровати, ал' шта кажу оне силне глобе од народа? Шта да каже она сирота удовица са 5 ситне дече што ти је платила 3. фор. 50. нов. глобе за пера? Па шта да каже онај Пемац што је платио 5. фор. глобе због оне куповине а ти их стрпао у свој џеп па кад те после окло-нише где је тај новац, ти велиш: „Покло-нио ми га је помац“ а ми ти изнели квиту где се каже да је оглабљен и ухватили те у лажи пред великим солгабиром; ај бивши виеже???

Па можеш да се опоменеш како су те људи (н. пр. В. Ј. И. М. и т. д.) због глобе од излаза јавно пред црквом нацедили и питали где су њихови новци кад су дознали шта ти „израђујеш“? Па сећаш ли се, најчин сине, како си продавао општински песак и где је тај новац нашао г. надсол-габиром кад је повео истрагу? Па да ал' познајеш можда онога инеза што се са м направно биромом те ишло од куће до куће и утеривао од света новац претећи ексекуци-јом? Можеш ли да га се сетим? „Добар“ је то човек био па је „своја леђа за овај „обешечаки“ народ подметао“ а тај „не-благодари“ народ — занислите! — уместо да му је био вичито благодаран, —

он га је снечао! „Па да ал' се сећаш. ? ал' не, не ћемо даље, ако је за вајду — доста је:

А сад — „љубезни“ мајсторе — још нешто и онда смо готови!

Хвалиш се са она 4¹/₂ ланца земље што си их пркви за оних 540 фор. у оно доба дао и још их сад као бајаги, ако пркви није право, иштеш натраг за те новце. Ал' „стан мало од Удбине Мујо!“... нисмо баш ни ми козу сисали да ништ не знамо. Кад си ти онај новац (без облигације) узео, онда је ланац земље коштао 50 фор. и да си ти одмах земљу у место новца дао, ти би морао дати не 4¹/₂ него 10 ланца ал' ти си мудро ћутао док земља не покупи а да није било „залих језика“ који су те гонили да дадеш шта је чје неби ти то још ни до сад учинио, а да нас би за те новце морао да дадеш само два ланца јер је сад земља 250 ф. Је? тако мајсторе? Јеси ли дакле с твојим „кшефтом“ уређио пркву? — Но сад нека је доста!

Хтео си да се одбраниш а кад тамо а ти у главном и сам признао оно што ти ми рекосмо па још и ти приповедаш о некој л о г и ц и ! Их, мајсторе, ала си тунав!!!

Дрхћу ти усне, јела? — А ко те је шибао по ушима да се дајеш и ти на „жур-налистику“?

— Иглу у шаке па ћути кад знаш да си први, јер веруј да нема ништа смеш-није него кад се ко врне у шлице да лечи ко ст и а њега — м о з а к б о л е !

Она тројица.

НОВОСТИ ИЗ МЕСТА

Племенито дело наших српкиња.

Да би управни одбор добротв. задруге Српкиња Вршчанана у потпуној мери одговорио свом високом позиву, одредио је част приход од одржане друштвене вечере на заведевање сиромашних ученица овомесн. срб. осн. школа, те је таме много суморно лице разведрило, многој сиротици отворио школска врата, те тиме унео луч просвете у најниже слојеве народа, где иначе врло слабо — а можемо рећи никако не — доише. Па пошто је на одређену целз припала лепа свотица новаца, то је одбор у стању заоденути 24. ученица, које ће се 16. о. м. у понедељак — у 4. сахата после подне у великој дворани пркв. шк. општине наше јавно обавити: што и. н. грађанству до знања стављамо, ал га уједно и упозоримо на овај заиста човекољубиви чин добротворне задруге наше, апелујући на наше свесно грађанство, да у будуће, са познатим му родољубљем, својски припомогне сваку зами-сао хуманог завода овог, како би исти могао својој узвишеној задаци потпуно одговори-ти, служећи народу своме на корист, а потомству на углед.

Уписивање у књижевну задругу једва једном отпочето је и у нашем месту. Држимо, да није нужно исти-цати племениту намеру и узвишени задатак, који привољеше прекоставску браћу нашу да бонују ово просветно друштво, од кога ће имати неизмерне користи цело Српство у сваком по-гледу, а нарочито у културном. Баш из тог узрока држимо још, да није нужно препоручивати местним Срби-ма нашим да се листом уписују у „задругу“, јер сваки прави и искрени Србин моћи ће и сам увидети, да је „задруга“ врло zgodно средство за културни напредак наш, а уједно ће се уверити, да му српска савест и српско поштење налажу, да буде члан „задруге.“ Напред дакле, и нека не буде, нарочито међу занатлијама и ратарима, ни једнога Србина у нашем месту, који није члан „задруге.“

Задруга има две чланове (види Правила књиж. Зад. 8 §): добротворе, који плаћају 75. фор. једном за свагда; осниваче, плаћају 5 фор. на годину и улага че 3 фор. на годину. „Сви чланови добијају сва друштвена издања“ (разлика у томе, што имају већа права чланови, који више плаћају г.ј. могу доћи у управу и смеју гласати); Чланови, који дају годишњи улог не могу добити књиге, за ту годину издаше, ако своју обавезу не испуне до дана који ће управа одређивати.“ (вид. § 10). Повереник за нашу варош је

г. Светозар Брашован овдашњи учитељ, код њега се треба уписивати и плаћати, а касније добијаће чланови сва друштвена издања преко г. Брашована.

Леп пример. Племенита госпођа Агница Николића од Рудне, благонзволела је послати гђи начелници добротв. задруге Српкиња Вршчанана 10 хајиница за сиромашне ученице овомесн. срб. осн. школа, те је и она са овим својим племенитим даром подигла себи леп споменик, који не може никаква елементарна немогода уништити; нека прими племенита госпођа од стране управног одбора добротв. задруге Српкиња Вршчанана, као и од стране сирочица, најтопљаву благодарност на великодушном дару јој.

Културне и књижевне белешке

Св. Сава благосиља Српчад. Тако се зове најновији умотвор славног српског сликара г. Ђоке Крстића, академског сликара у Београду. Оригинал ове дивотне слике, својина је кр. српског министарства просвете, и наш честити и вредни српски подузетник, г. Петар Николић из Загреба, да не би ова уметничка реткост остала изгубљена за шире кругове, за цело Српство, решио се, не жалети великог труда и огромног трошка, да откупи право умножавања дивне Крстићеве слике: «Св. Сава благосиља Српчад», што је и учинио.

Прво ћемо неколико речи о самом оригиналу а за тим и о копији проговорити.

Слика српског уметника г. Ђоке Крстића у Београду, «Свети Сава благосиља Српчад», у природној је величини и једна од најсветлијих појава уметности српске. Без разлике сам српски листови а и многи страни, изрекоше о Крстићевом оригиналу врло ласлав и особито повољан суд. Но не само јавна гласила, већ и у целом Српству добро познати и непристрасни познаваоци сликарства, г. Михајло Валтровић, професор велике школе у Београду, оценио је Крстићеву слику стручњачки, којом се приликом о истој са највећом похвалом изразио. Ево шта г. професор Валтровић о Крстићевој слици «Свети Сава благосиља Српчад» вели:

Замисао уметникова није се држала извесног догађаја из радина и успешна живота Св. Саве, но износи као у неком привиђењу данашње дејство негдашњег Савиног благословеног рада. Ово врла и племенита архипастира скупиле се, испуњени светим осећајима, преставници српског народа са разних страна. Свиња је њила Св. Сава светитељ и просветитељ; сви су они његово стадо. А у њима скупа види оиет св. Сава народ за који је осећао, живео и радио. Све делове српског народа довео је исти осећај, иста мисао пред великог и доброг учитеља, чији спомен сви једнодушно славе.

У целом призору, како га слика показује, влада света мирност. Све је у души дирнуто; сваки на лицу и држањем показује дубину свога светог осећаја, пробуђеног појавом Св. Саве и слушањем његове поуке. Призор је представљен у припрати ираморне цркве. Два сјајна стуба од замислиног су кубета, а заатом везени застор, какви се често красиле цркве на истоку у свечаним приликама, дигнут је у вис. На прагу од врата у храм, стоји величавствени и благи лик св. Саве. Десно благосиља пред њим сакупљени род српски; лево положио је на свету књигу, из које црта реч Божију и поуку срцу људском, а воју му скрпном и побожно придржава ђак. У низу од Срчади пред св. Савом, сваки је одевен оделом, које је у обичају у крају на којег је. Десет се владића састало као представници народа исти смером и исти осећајем. Сви чине једну мисао, једну душу. Међу њима је женска страна представљена матером која држи на рукама најпроче, а поред себе ћерцицу, те их обоје правдоу благослову архипастиривом. Вешто је уметник знао, да природно распореди и сложи лица на слици, те је тако постигао мирну измену и разноликост у покретима, пород иначе једне и исте духовне побуде у свају. У св. стуб, с десне стране светитељеве, стоји Шумадињан, представник Србије и дигао поглед пун душе и светитељског; до њега се покренут поштовањем, на десно колено спустио Пригорац. Исто тако покренут, кимнуо је бачванин и с десне му стране Босанац. Сремац смерним поклоном стао пред светитеља, а до њега се на коленима оне-

существо Банафини. Из овога, обузет призором, стоји Херцеговац на чије се лево раме наслоно син Старе Србије и пустио поглед пун преданости на светитеља. Побожно је оборно поглед и ставио десну на груди Македонац, до којег се с десне види душевнога погледа Далматинац. Мати — Косовка — скромно је оборила главу, Херцица јој дигла поглед тих, а у синчића запеле очи за појавом светитељском. Све је у покретима, душевним и телесним, представљено природно и истинито. Сва лица скупа, заједно са св. Савом, чине целину, коју оживљава и руководи једна мисао. Слика је пуна правог живота и истине.

Оваком суду једног од првих српских стручњака сликарске уметности, немамо шта додати. Оцена г. Валтровића јасно говори, какву смо дивну и ретку слику добили у Крстићевом: „Св. Сава благосиља Српчад“.

А сад да рекамо коју и о копији. Као што горе већ рекосмо, нашем врском Србину и подухватнику, г. Петру Николићу у Загребу, који је до сада већ у хиљадама српске домовне и цркве, дивним сликама и иконама украсио, пошло је за руком, и ако великим трудом и знатним трошком, право умножавање Крстићеве слике: Свети „Сава благосиља Српчад“, откупати.

Г. Николић је слику по опробаним вештацима верно снимити дао и у првом бечком вештачком атељеју за умножавање слика у бојама, израдити дао. Копија је сасма верна оригиналу, савесно израђена, и особито лепа. Стручна комисија вештака, прегледавши Николићево издање „Св. Сава благосиља Српчад“, оценила га је веома повољно, и изјавила, да у сваком погледу подучно оригиналу одговара.

Умножавањем Крстићеве слике: „Свети Сава благосиља Српчад“, задужио је г. Петар Николић Српство у велико, и стекао је себи велику зајуду не само за стотине и стотине, који ће своје куће овим дивот издањем украсити, већ и за српску просвету, јер у слици „Св. Сава благосиља Српчад“, добијемо уједно слику и св. икону, која нам нашу прошлост прича, која нам описује благотворни рад првог српског просветитеља Св. Саве и која нас упућује, да просветом, љубављу и слогом, све постићи можемо.

Уверени смо да ће за кратко време овај сликотворни Крстићеве слике, сваку српску кућу, школу и цркву украсити, тим пре, што је цена слике врло умерена.

Препоручујући ову дивну слику сваком Србину најбољше, означавамо уједно и цену исте слике: Цена је за готов новац фр. 27, а на отплату у месечним обротама фр. 30.

Слика је украсена још и дивним широким и позлаћеним оквиром, тако, да је устају слици Србин овом дивном сликом окитити своје одаје — Ко жели ову слику видети, нека извези за који дан доћи у уредништво ово, где ће она изложена бити.

Париска народна библиотека. Каталог париске народне библиотеке довршен је. У њему има до 3 милијуна покретних картица. Али те картице неће се давати публици, јер тако могу постати неупотребљиве. За то ће се оне отштампати у неколико свезака, које ће бити стављене на расположење публици.

Лечење морским путовањем. Доктор Балзер из Капелдорфа приступа у Германији првоме опиту лечења морским путовањем. Он ће се с болесницима кренути паробродом 9 новембра из Берлина преко Бенове и Порт Сауда на Цајлон, где ће се пароброд бавити месец дана, а за тим ће ићи у Сингапур и Хонгконг, онуда ће се у фебруару вратити и поново пробавити месец дана на Цајлону. Пароброд ће се најпосле задржати на Брфу. Око 18. марта болесници ће се искрцати у Тренту. Број болесника не сме бити мања од 4 ни већи од 10.

РАЗНО.

Мок Православља У малој руској капелици у Бечу, која је начињена у једној кући од неколико соба, молио се Богу прошле недеље будући цар великога руског царства у коме сунце никада не залази. У сред ових многобројних парада и почаста којима га у Бечу обасипаше у толу од једнога дана — није он могао одолети моћи лепога Православља, већ је отишао у ону капелицу и остао до краја службе божије, молећи се Богу оном сарушености, којом се

Руси одликују од осталих православних народа. Најзад је примио нафору из руке проте Николајевога, који је службу служио, исказаши му и оно поштовање, које исказује сваки православни Хришћанин својим „пастирима добрим“.

Јуначко дело једнога козака. У свим црквама по јужној Русији давали су недавно парастос козаку Острезову, који је у патроли заглавено. Хеџман (Фенерал) свих теречких козака изао је пак на све козаке следећу заповест: Идући по патроли навалило је на козаке Острезова и Колотиншвина у шуми осам хајдука, те првога у ногу ранили а другог убили; Ну Острезов није хтео коња окренути и побећи већ је сјашно, примачао се своје другу са кога су по обичају хајдуци хтели оружје скинути и стао пуцати. Док је изабацио једанајест метака задобио је три ране, две у крста а једну у груди, али је и хајдуке у бег натерао. Други дан је Острезов подлегао тешким ранама, и заслужио да му сваки козак рече: вјернаја памјат.

Електрична кола. У америкаанском граду Индијанополису израђена су, по пројекту и цртежу једнога тамошњег техничара, кола израђена за шетњу посетилаца по широким одељцима предстојеће изложбе у Чикагу. Колима ће управљати спроводник, за кога је награђено седало. Једном руком он ће управљати кретањем кола а другом отварају и затварати струју електричне батерије, која се налази под седиштем а снабдевана је покретачем. Тај исти спроводник ће својим муштеријама, по њиховој жељи, давати сва објашњења и показвања о изложби и скупу предметима по свима њеним секцијама. Највећа брзина кола неће премашити 2500 хватаи за сахат. Она ће се опробати у присуству комисије из чланова изложбеног комитета. Ако се постигне успех, одбор ће наручити до 3000 таквих кола ради боље удобности посетилаца будуће изложбе. Ова новина, независно од свога правог значаја, учиниће и у техничком погледу знатан корак практичноме решењу питања о грађењу лаких самокретних екипажа за возњу по улицама и друмовима.

Поштен лопов. Једноме становнику Ростова (у Русији) нестала је пре неколико година појединија бунда. Жалећи мало, он је давно и давно заборавио на ту покрађу. Али како се зачудио кад је пре кратког времена добио писмо, у ком је било 18 рубаља и ова забелешка: „Молим вас, опростите што нисам послао све за украдену бунду вашу, више не могу.“

Лађа од гутерке. Журнал „Fair play“ јавља, да америкаански проналазач из државе Индије, пуковник Рајс намерава да оидра грађење морских лађа од гутерке. Он се нада да ће учинити преврат у морском рату конструкцијом монитора од гуме, на чему ће у скоро почети да ради.

Освета ластавица. Један француски лист саопштава врло интересну причу

о освети ластавица. Пре неког времена један земљорадник с чуђењем је опазио, да је гнездо ластавичино, савијено у његовој башти код отвора чардана, сасвим затворено маховицом. Једва је вожећ отворио гнездо, у коме је нашао пет угушених врабаца младунчета, које је једва било покряло наперје. Мисле да су се ластавице, које су врапци истерали из гнезда, користећи се њиховим осуетвом из гнезда, осветиле на овај начин.

Клуб глухо-немих. У Паризу постоји клуб глухо-немих, чија је зграда у близини монпанаске станице. Не само да су глухо-неми само сви чланови тога клуба, но и сва послуга. Послуга се зове помоћу лаког електричног удара, који се производи нарочито за то удешеном справом, коју је изумео један члан клуба. Садашњи председник тога клуба има 75 година, а пре је живео у Америци, учествовао је у ратовима Индијанаца, те је у једној борби изгубио језик, који су му црвенокошци одсекли. У клубу се врло пријатно проводи време, поглавито у разговорима, које глухо-неми воде нарочитим, за њих са свим разумљивим начином. У њиховом друштву сасвим је забрањено играње карата.

Суревни старец. Из Трета јављају, да је богати старец Бабан у Сан Цезарио код Нице, коме је 78 година, у једном нападу љубоморе убио своју жену, којој има 62 године. Њега су ухапсили а он се обе-смо о прозор хапсански.

Нашле милион форината. Прошле недеље у јутру, кад се у Будимпешти поштанска кола возила у пошту са жељезничке станице у поштански уред, некако се растворише врата кола, а из кола испадне једна врећица, у којој је било милион форината у банкма. Врећицу су нашле две жене, па су је донеле у полицију.

Леп век. У Монуру живи неки старец од 106 година, име му је Ђорђе Мари. Његова жена има 91 годину. Ово му је трећа жена. Обоје су још свежи и здрави. Старец има само једну невољу, а та је што у трафици не може сад да добије онолико дувана и онаког јаког, као пре: то је рад да каже и министру.

Зверска трговина. У Чикагу у Америци, отворила се светска изложба и дала је повода неким несретницима, да терају зверску трговину са девојкама. О томе нашу руски листови, да добро плаћени агенти путују по галицији, руској Пољској и Мађарској, те позивају лепе девојке у Чикаго да би тамо служиле по разним трговинама. Многе су девојке поверовале и кренуле се на пут, али у место да их одведу у Америку воде их у Цариград и друга места по истоку, где их просто продају. Једна се девојка причају даље руски листови, када је дознала о чему се ради, на очи оног агента, који ју је преварио, у Одеса бацила у море и на тај начин могле су руске власти дознати за ово зверско друштво, те сада улажу све силе, како би похватили оне агенте.

Стечај.

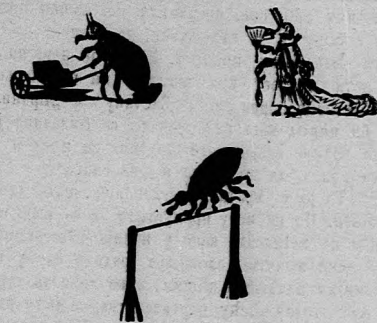
На новооснованој српској вероисповедној основној четвороразредној женској школи овим се отвара стечај за учитеља.

Плаћа је 300. фор. четвр хвата дрва за школу и своју потребу, слободан стан с баштом. Учителица спада у дужност све законом прописане предмете предавати и децу у женском ручном раду обучавати.

Молебнице се имају најдуже до 1-ог. Децембра о. г. школом одбору послати а, избор ће се на св. Николу одржати.

Из одборске седнице у Павлашу 28. Октобра 1892. држале.

Б. Лазаревић **Зака Глогоњац**
пероуба. председник.
3.—3.

Само кратко време може се видети!

у кући Милана Ђорђевића, на андрашијевој

променади

велики оригинално-европски

ТЕАТЕР-БУВА

ЦИРКУС

за дресуру и обуку бува.

ВЕЛИКА ПРЕСТАВА

у вишој дресури бува, у којој се 300 вештака продукују, показујући све могуће гимнастичке игре, шпертлуке на полу вештине у костиму.

Програм представе:

1., Еквилаз из земље злата. 2., Јапански волтер Мизадо. 3., Буве као летити. 4., Покретне каруце. 5., Два клона Том и Нап у двојоју. 6., Колични ентре с колцима. 7., Милин баба од клона Франциске. 8., Виша школа у вештини сванања, извађају 18 најбољши сванања друштва. 9., Мадама Флориджа као ненадмашна по затегнутој вјиди. 10., Le tambour major, велика продукција Руса Инкоревића.

Одмор.

11., Паршкни локомобил, од Енгилтер Бен Флорја. 12., Несретне робинје (буве у шконима) 13., La quadrille tremblante, од талијанаца, браће Полескинија. 14., Шаловни интермедо, од клона Тома. Нила, Фране и браће Пугла 15., Амерички тремуре, од г. Пугла. 16., Летећи трапез, од г. Лопа. 17., Сванање с трабулине од г. Филе. 18., Велика навалада, извађају 20 најбољши вештака.

Одмор.

19., Битка код Седана, велика петомима извађа велико друштво бува. 20., Велика трка бува у Канади. 21., Два паршкна вештака на љубашци. 22., Судар стража код Парота између Срба и Бугара. 23., Гђица малиша сванае кроз обруч, а после у свој кавез, и. г. д.

На послетку:

24., Тумачење о дресури и рађењу бува, појашњено са експериментима. 25., Како се буве гвтају.

УЛАЗАК: I. место 20 н. II место 10 н. — Деца до десет година за I. место плаћају полак цене.

ТЕАТАР ЈЕ ОТВОРЕН ОД 3 САТА ПО ПОДНЕ ДО 9 САТИ У ВЕЧЕ.

Сваких по сата даје се нова представа. — Све се може јасно и слободним оком видети. ПУБЛИКА ЈЕ ОСИГУРАНА ОД ДЕСЕРТЕРА. Сала је добро заложена. На ову интересантну представу узбудно позвава **Б. Ауфрихтинг**, диригент.

Сваког дана нов програм.

Примање радње

Овим узимам слободу п. н. публици како вароши Вршпа, тако и околине му до знања ставити, да сам овде на овдашњој пијаци већ постојећу радњу **Хартија, штампарију, галантериске, нирнбершке и кратке робе гђе. Ј. ФИГЕР** купом примио и да ћу у будуће исту водити под протоколисаном фирмем.

КЕРЕР ЛАЈОШ

пређе **Ј. ФИГЕР.**

Умољавам да би ми п. н. грађанство исто повеће поклонило изволело, које је и моја предходница уживала, а ја ћу се трудити да како добром робом, тачном послугом, тако и са умереним ценама свакога задовољити могу.

Са поштовањем,
КЕРЕР ЛАЈОШ.